

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

درس هشتم: احیای ارزش های راستین

کتاب: دین و زندگی ۲: پایه یازدهم

دوره دوم متوسطه

سوالات

- ائمه چگونه مسئولیت‌های مرجعیت دینی و ولایت ظاهری را در شرایط سخت زمان خود انجام می‌دادند؟
- اقدامات ایشان چه تأثیری در جامعه اسلامی داشت؟

سورہ مبارکہ انبیاء

- ﴿٧٣﴾ وَجَعَلْنَاهُمْ أَئِمَّةً يَهْدُونَ بِأَمْرِنَا وَأَوْحَيْنَا إِلَيْهِمْ فِعْلَ الْخَيْرَاتِ وَإِقَامَ الصَّلَاةِ وَإِيتَاءَ الزَّكَاةِ وَكَانُوا لَنَا عِبْدِينَ ﴿٧٣﴾
- ﴿٧٤﴾ وَلَوْ طَآءَآتَيْنَاهُ حُكْمًا وَعِلْمًا وَنَجَّيْنَاهُ مِنَ الْقَرْيَةِ الَّتِي كَانَتْ تَعْمَلُ الْخَبِيثَآءَ إِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمَ سَوْءٍ فَسَاقِينَ ﴿٧٤﴾
- ﴿٧٥﴾ وَأَدْخَلْنَاهُ فِي رَحْمَتِنَا إِنَّهُ مِنَ الصَّالِحِينَ ﴿٧٥﴾
- ﴿٧٦﴾ وَنُوحًا إِذْ نَادَى مِنْ قَبْلُ فَاسْتَجَبْنَا لَهُ فَنَجَّيْنَاهُ وَأَهْلَهُ مِنَ الْكَرْبِ الْعَظِيمِ ﴿٧٦﴾
- ﴿٧٧﴾ وَنَصْرَنَاهُ مِنَ الْقَوْمِ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا إِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمَ سَوْءٍ فَأَعْرِفْنَاهُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٧٧﴾
- ﴿٧٨﴾ وَدَاوُدَ وَسُلَيْمَانَ إِذْ يَخْتَصِمَانِ فِي الْحَرْثِ إِذْ نَفَسَتْ فِيهِ غَنَمُ الْقَوْمِ وَكُنَّا لِحُكْمِهِمْ شَاهِدِينَ ﴿٧٨﴾
- ﴿٧٩﴾ فَفَهَّمْنَاهَا سُلَيْمَانَ وَكُلًّا ءَاتَيْنَا حُكْمًا وَعِلْمًا وَسَخَّرْنَا مَعَ دَاوُدَ الْجِبَالَ يُسَبِّحْنَ وَالطَّيْرَ وَكُنَّا فَاعِلِينَ ﴿٧٩﴾
- ﴿٨٠﴾ وَعَلَّمْنَاهُ صَنْعَةَ لَبُوسٍ لَكُمْ لِتُحْصِنَكُمْ مِنْ بَأْسِكُمْ فَهَلْ أَنْتُمْ شَاكِرُونَ ﴿٨٠﴾
- ﴿٨١﴾ وَلَسُلَيْمَانَ الرِّيحَ عَاصِفَةً تَجْرِي بِأَمْرِهِ إِلَى الْأَرْضِ الَّتِي بَرَكْنَا فِيهَا وَكُنَّا بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمِينَ ﴿٨١﴾

گزارش امام علی (ع) از وضعیت مسلمانان پس از خود

«به زودی پس از من، زمانی فرا می‌رسد که در آن زمان، چیزی پوشیده‌تر از حق و آشکارتر از باطل و رایج‌تر از دروغ بر خدا و پیامبرش نباشد. نزد مردم آن زمان، کالایی کم‌بهارتر از قرآن نیست، وقتی که بخواهد به درستی خوانده شود و کالایی رایج‌تر و فراوان‌تر از آن نیست، آنگاه که بخواهند به صورت وارونه و به نفع دنیا طلبان معنایش کنند. در آن ایام، در شهرها، چیزی ناشناخته‌تر از معروف و خیر و شناخته‌شده‌تر از منکر و گناه نیست.»

امام پس از بیان اوضاع و احوال پس از خود و آگاه کردن مردم و هشدار به آنها فرمود:
«در آن شرایط، در صورتی می‌توانید راه رستگاری را تشخیص دهید که ابتدا پشت‌کنندگان به صراط مستقیم را شناسایی کنید و وقتی می‌توانید به عهد خود با قرآن وفادار بمانید که پیمان‌شکنان را تشخیص دهید؛ و آنگاه می‌توانید پیرو قرآن باشید که فراموش‌کنندگان قرآن را بشناسید.»
آنگاه امیرمؤمنان، راه‌حل نهایی را بیان می‌کند و می‌فرماید:
«پس همه اینها را از اهلش طلب کنید. آنان‌اند که نظر دادن و حکم کردنشان، نشان‌دهنده دانش آنهاست، آنان هرگز با دین مخالفت نمی‌کنند و در دین اختلاف ندارند.»^{۲۰۲}

۲ و ۳: نهج البلاغه
خطبه ۱۳۷

مسئولیت‌های ائمه

اقدامات مربوط به مرجعیت دینی

۳. تبیین
معارف اسلامی
متناسب
با نیازهای نو

۲. حفظ
سخنان و
سیره پیامبر
حدیث
سلسله الذهب

۱. تعلیم
و تفسیر
قرآن

اقدامات مربوط به ولایت ظاهری

دلایل ائمه برای مبارزه با حاکمان زمان خود؛

الف: ولایت الهی ایشان

ب: حاکمان غاصب قوانین اسلام را زیر پا می‌گذاشتند

اصول مبارزه ائمه در مبارزه با حاکمان؛

۳. انتخاب
شیوه‌های
درست
مبارزه

۲. معرفی
خویش
به عنوان
امام برحق

۱. عدم
تأیید
حاکمان

امام علی(ع)؛ به خاطر مصالح اسلامی در برابر ضایع شدن حقش سکوت کرد. اما در مواقعی نیز انتقاد می کرد و هرگاه کمک می خواستند آنها را یاری می رساند.

امام حسن(ع)؛ با معاویه اعلان جنگ نمود؛ اما معاویه با پول بیشتر یاران امام را خرید و با امام صلح نامه امضا کرد اما زیر صلح نامه زد و یزد فرزندش را جانشین خود کرد.

امام حسین(ع)؛ در زمان معاویه (ده سال) با او نجنبید اما همیشه از او انتقاد میکرد و در زمان یزید زیر بار بیعت با او نرفت و حادثه کربلا در راه دفاع از کبان اسلامی پیش آمد.

امام سجاد(ع)؛ پس از شهادت امام حسین و سرکوبی شیعیان؛ توابین به علت پشیمانی قیام کردند. که توسط دستگاه فاسد یزید سرکوب شدند به همین دلیل امام سجاد(ع) از طریق دعا به تبلیغ معارف شیعه و تربیت آنان پرداختند.

امام محمدباقر(ع)؛ در اثر فعالیت های امام سجاد زمان معرفی اسلام حقیقی فرا رسیده بود و امام باقر(ع) نهضت علمی و فرهنگی بزرگی را آغاز کرد و اولین اقدام ایشان تربیت شاگردان و دانشمندانی جهت تبلیغ معارف حقه شیعه بود.

امام صادق(ع)؛ دروان ایشان مصادف با درگیری بنی امیه و بنی عباس با هم بود و امام با تکیه بر علویان مبارزه خود را علنی کرد و حتی قیام زیدبن علی عموی خود را تأیید نمودند. امام صادق(ع) نهضت علمی امام باقر(ع) را ادامه دادند.

امام محمدباقر(ع)؛ در اثر فعالیت های امام سجاد زمان معرفی اسلام حقیقی فرا رسیده بود و امام باقر(ع) نهضت علمی و فرهنگی بزرگی را آغاز کرد و اولین اقدام ایشان تربیت شاگردان و دانشمندی جهت تبلیغ معارف حقه شیعه بود.

امام موسی کاظم(ع)؛ به علت اختناق شدید به صورت پنهان و آشکار فعالیت می کردند. و بیشتر عمر مبارک ایشان در زندان گذشت و در نهایت توسط هارون به شهادت رسید.

امام رضا(ع)؛ ده سال از دروران امامت ایشان با هارون مصادف بود و دورانی سختی بود. پس از هارون و در زمان مأمون زمبینه فعالیت بیشتری برای امام فراهم شد و مأمون به خاطر جلب توجه امام و علویان ایشان را ولیعهد خود انتخاب می کند اما به علت شکست در نقشه خود، امام را به شهادت می رساند.

امام جواد و امام حسن عسگری(ع)؛ پس از شهادت امام رضا(ع) دوران بسیار سختی بر علویان و ائمه حاکم میشود به گونه ای که حتی ارتباط معمولی با خانه امام جواد(ع) مشکل می شود. و امام را به اجبار به مرکز خلافت و در پادگان نظامی می آورند. و در همین جا به شهادت می رسند. امام حسن عسگری نیز به همین شیوه به شهادت می رسند. اما معارف شیعه در زمان این سه امام بزرگوار نیز حفظ و تبلیغ می شود؛ همانند زیرات جامعه کبیره امام هادی(ع) - در این زمان موضوع وکالت از سوی ائمه شروع می شود. که با شیعیان در ارتباط بودن.

امام زمان(عج)؛ در زمان غیبت صغری امام زمان(عج)، ایشان از طریق چهار نفر از نواب یا وکلای خاص ایشان با مردم در ارتباط بودند. با شروع غیبت کبری شیوه دیگری از این رابطه ادامه پیدا کرد